

รายงานการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐

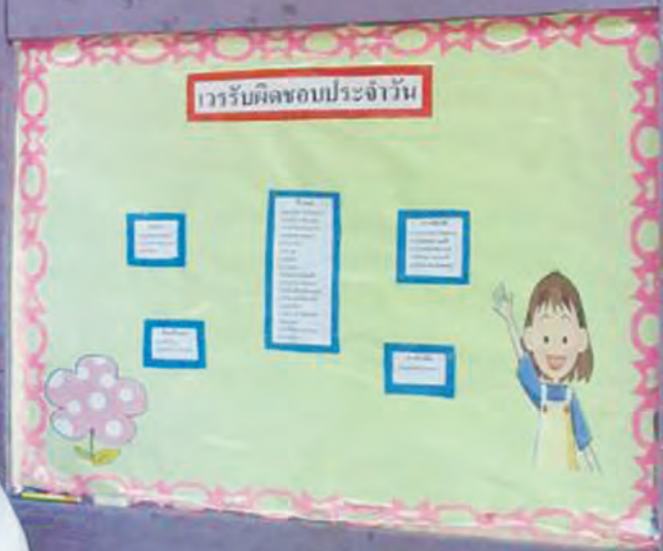
เอกสารวิชาการลำดับที่ ๐๒ /๒๕๖๑
สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ออกแบบปกและรูปเล่ม : บริษัท แมคมีเดียแอนด์เอเจนซี่ จำกัด
พิมพ์ที่ : บริษัท แมคมีเดียแอนด์เอเจนซี่ จำกัด
ปีที่พิมพ์ : พฤษภาคม ๒๕๖๑

รายงานการดำเนินงาน
โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การประชุมวิชาการ การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ เกิดขึ้นด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ร่วมกับโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้จัด “การประชุมวิชาการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐” ขึ้น ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเผยแพร่พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รายงานการดำเนินงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารเล่มนี้ สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ ได้ดำเนินการรวบรวมและได้สรุปกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของแต่ละจังหวัดที่ได้ปฏิบัติตามในปิงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก น่าน พังงา และรวบรวมความเป็นมาของการจัดการประชุมวิชาการฯ บทคัดย่อที่ใช้ประกอบการนำเสนอผลงานวิชาการ “แนวปฏิบัติที่ดี” ที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๕ เรื่อง ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานเล่มนี้จะให้ความรู้และเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุก ๆ ท่าน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

คำนำ	
สารบัญ	
ความเป็นมา	๑
การดำเนินงาน กพด. ๕ จังหวัด	๓
- สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่	๗
- สำนักงาน กศน.จังหวัดตาก	๘
- สำนักงาน กศน.จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๙
- สำนักงาน กศน.จังหวัดน่าน	๑๐
- สำนักงาน กศน.จังหวัดพังงา	๑๐
ผลงานวิชาการแนวปฏิบัติที่ดีของครู ศศช.	๑๓
จำนวน ๕ เรื่อง ที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมเวทีเสวนา	
- แนวปฏิบัติที่ดีด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย	๑๕
- แนวปฏิบัติที่ดีด้านการส่งเสริมอาชีพ	๑๙
- แนวปฏิบัติที่ดีด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๓
- แนวปฏิบัติที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม	๒๗
- แนวปฏิบัติที่ดีด้านการศึกษา	๓๑
คณะผู้จัดทำ	๓๔

ความเป็นมา

โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) เริ่มดำเนินการเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ ในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั้งหมด ๒๘๙ แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้ รวม ๕ จังหวัด ๑๓ อำเภอ ได้แก่

๑. จังหวัดน่าน ที่อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
๒. จังหวัดเชียงใหม่ ที่อำเภอมก๋อย อำเภอแม่แจ่ม และอำเภอกัลยาณิวัฒนา
๓. จังหวัดตาก ที่อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่ระมาด อำเภอพบพระ อำเภออุ้มผาง และอำเภอบ้านตาก
๔. จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่อำเภอสบเมย และอำเภอแม่สะเรียง
๕. จังหวัดพังงา ที่อำเภอกระบุรี

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงมีคุณูปการในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารอย่างต่อเนื่อง ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ เข้าร่วม การประชุมวิชาการ การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปีการศึกษา ๒๕๖๐ ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาครูและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ทรงงานให้เกิดแนวคิดและการเรียนรู้กระบวนการทำงานที่เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อนำไปปรับใช้กับการทำงานในพื้นที่ อันจะเป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารต่อไป

การดำเนินงาน กพด. ๕ จังหวัด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ในพื้นที่ ๕ จังหวัด

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา สำนักงาน กศน.จังหวัด ทั้ง ๕ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน น่าน ตาก และพังงา ได้ดำเนินการตาม แนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการใช้ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” หรือ ศศช. เป็นฐานของการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่น ทุรกันดารในพื้นที่ห่างไกลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งดำเนินการได้ ดังนี้

ตารางการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ใน ๕ จังหวัด ปีงบประมาณ ๒๕๖๐

ที่	จังหวัด	โครงการ/กิจกรรม				
		ด้านโภชนาการ และสุขภาพอนามัย	ด้านการศึกษา	ด้านการ ส่งเสริมอาชีพ	ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ด้านอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น
๑.	สำนักงาน กศน.จังหวัด เชียงใหม่	-กิจกรรมการให้ ความรู้ด้านโภชนา การแก่หญิงตั้งครรภ์ และผู้ปกครอง ของเด็กแรกเกิด อายุ ๐ - ๓ ปี -กิจกรรมฝักระวัง โรคไข้เลือดออก โดยการกำจัดลูกน้ำ ยุงลาย -กิจกรรม สาร “ไอโอดีน” คุณค่า มากกว่าความเค็ม -โครงการโภชนา การสุขภาพด้วย พืชผักบ้านกองบอด หนูที่ ๑๑ ตำบล ปางหินฝน อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ -โครงการผลิตภัณฑ์ มะแฮะเสริมโปรตีน สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ศศช.บ้านกัวสะแวก ใหม่ หมู่ที่ ๙ ตำบล	-โครงการส่งเสริม และพัฒนาทักษะ การฟัง การพูด ภาษาไทย เพื่อการ สื่อสารสำหรับผู้ใหญ่ บนพื้นที่สูงตาม พื้นที่โครงการ พระราชดำริ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพื้นที่อำเภอ อมก๋อย (การสอน แบบไร้กระบวนท่า) -โครงการส่งเสริม การรู้หนังสือไทย -โครงการอ่านแจก ลูก ถูกใจหนู -กิจกรรมเพลง พาเพลิน สำหรับ นักเรียนระดับ ปฐมวัย -กิจกรรมการสอน สะกดคำศัพท์ใน มาตรฐานแม่ก ระดับ	-โครงการส่งเสริม การทอผ้าชนเผ่า -โครงการเพาะเห็ด นางฟ้าเพิ่มรายได้ ในชุมชน -โครงการส่งเสริม การเลี้ยงไก่ไข่สร้าง รายได้สู่ชุมชน -โครงการรังสรรค์ เส้นด้ายสู่ลายผ้า ละว้า ศศช.บ้านมิด หลอง ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ -โครงการเห็ดโคน น้อย ไม่ต้องราคา คุณค่ามากมี ศศช. บ้านป่ากล้วย ตำบล ท่าผา อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ -โครงการปลานิล อินทรีย์ วิถีบนดอย ตามรอยพ่อหลวง อย่างพอเพียง	-โครงการจัด กระบวน การเรียนรู้การ ทำผ้ายกเก็บน้ำ -โครงการจัด กระบวน การเรียนรู้เรื่อง การคิดแยกขยะ และการกำจัด ขยะอย่างถูกต้อง -โครงการสร้างฝาย เพื่อสายน้ำของ ชุมชน ศศช.บ้าน แม่แอบใน ตำบล บ้านทับ อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ -โครงการชุมชน ดาวิเศษ ศศช.บ้าน เคาะท่า หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ -โครงการสร้างฝาย ชะลอน้ำแก่ชุมชน	-โครงการสืบสาน ประเพณีการ แต่งงาน -โครงการสืบสาน ประเพณีงานศพ -โครงการอนุรักษ์ วัฒนธรรมการ แต่งกายชุดชนเผ่า -กิจกรรมมนต์ เสี่ยงแคน บ้านนาอ่องใต้ ตำบลแม่ตีก อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ -กิจกรรมสืบสาน การทอผ้ากะเหรี่ยง ศศช.บ้านสบจอก ตำบลแม่ตีก อำเภอ แม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ -โครงการส่งเสริม การทอเสื่อ กะเหรี่ยง

ที่	จังหวัด	โครงการ/กิจกรรม				
		ด้านโภชนาการ และสุขภาพอนามัย	ด้านการศึกษา	ด้านการส่งเสริมอาชีพ	ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ด้านอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น
๓.	สำนักงาน กศน.จังหวัด แม่ฮ่องสอน	-โครงการอนามัย แม่และเด็ก -โครงการบ้าน สะอาดปราศจาก โรค -โครงการปลูกผัก เลี้ยงปลา เสริม โภชนาการ	-โครงการการศึกษาขั้นพื้นฐาน -โครงการส่งเสริม การรู้หนังสือไทย -กิจกรรมพหุชุมชน อ่านออกเขียนได้	-โครงการลับ สร้างรายได้ -โครงการ อบรม ให้ความรู้การปลูก บุก เสริมอาชีพ สร้างรายได้ -โครงการแพะ สร้างรายได้อีก -โครงการสร้างป่า สร้างรายได้	-โครงการฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ ฝายมีชีวิต(สร้างฝาย) -โครงการฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ(ปลูกป่า)	-โครงการอนุรักษ์ สุภาพชนเผ่า กะเหรี่ยง -โครงการฝึกอบรม ให้ความรู้สืบสาน การทอผ้า
๔.	สำนักงาน กศน.จังหวัด น่าน	-โครงการกีฬา ส่งเสริมสุขภาพ “สะบัด เกมส์” -โครงการอบรม ไอโอดีน่านรู้ -โครงการชุมชน น่านอยู่หมู่บ้าน สะอาด -กิจกรรม ลดการ เผา สดมลพิษทาง อากาศ -กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพอนามัย แม่และเด็ก -กิจกรรมชุมชน สะอาดปราศจาก โรคภัย	-กิจกรรมสาน ต่อเพื่อทำ “ปลูกข้าวนาโยน” -โครงการการ แก้ปัญหาการใช้ ภาษามลละบริโน การสื่อสาร : มลละบริวินละคำ -โครงการ การส่งเสริมการรู้ หนังสือ	-โครงการ ก.เอ๋ย ก.ไอ่ ข. ไข่ เพื่อ ชุมชน -โครงการเกษตร เพื่อบริโภคในครัว เรือนและชุมชน -โครงการ การเลี้ยงไก่สาม สายพันธุ์ -โครงการ การส่งเสริมอาชีพ ปลูกกาแฟ -โครงการ “สร้างป่า สร้างรายได้”	-โครงการอนุรักษ์ พันธุ์ปลาน้ำจืด -โครงการ การทำ ฝายชะลอน้ำ -กิจกรรม ปลูกป่า เฉลิมพระเกียรติ -โครงการรณรงค์ การทำแนวกันไฟ บ้านนาถิ่น -โครงการเฝ้า ระวังป้องกันดิน โคลนถล่ม	-โครงการสืบทอด ประเพณีท้องถิ่น “การทำขวัญข้าว” -กิจกรรมพิธีแก้้ม บ้านหนองน่าน -โครงการสืบสาน วิถีชนเผ่าลัวะ -กิจกรรมพิธีเลี้ยง ผีชุมชน -กิจกรรม การ อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีในชุมชน (การกินข้าวใหม่)
๕.	สำนักงาน กศน.จังหวัด พังงา	-กิจกรรมส่งเสริม การพัฒนาสุขภาพ อนามัยที่ดีขึ้น	-โครงการพัฒนา ผู้เรียน : กิจกรรม การอ่าน เขียนและ การวิเคราะห์ด้าน ภาษาไทย	-โครงการ มัคคุเทศก์ชุมชน -กิจกรรมอบรม หลักสูตรระยะสั้น การทำของที่ระลึก จากเปลือกหอย การทำภาพสีน้ำ การส่งเสริม การเลี้ยงไก่ไข่	-กิจกรรมการ เก็บขยะบน ชายหาด	-กิจกรรมการ อนุรักษ์ป่าชายเลน -กิจกรรมการ สืบสานประเพณี

ที่มา : - การประชุมฯ คณะทำงานเพื่อจัดทำข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานโครงการ กพด.
เมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๗ เม.ย.๖๑ ณ ห้องประชุมสัมมนา ๑ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

รายละเอียดการดำเนินงาน

สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่

สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่ มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร จำนวน ๓ อำเภอ และมีจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๕๕ แห่ง ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนา คุณภาพชีวิตเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร กลุ่มเป้าหมายเป็นทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ ตามโครงการ กพด.ครบทั้ง ๕ ด้าน โดยเฉพาะงานด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยมีการจัดทำโครงการ โภชนาการสุขภาพด้วยพืชผัก โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้อนามัยส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่ และเด็ก กิจกรรมการให้ความรู้ด้านโภชนาการแก่หญิงตั้งครรภ์และผู้ปกครองของเด็กแรกเกิด อายุ ๐ – ๓ ปี เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพของแม่และเด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ดำเนินการส่งเสริม การรู้ภาษาไทยทั้งเด็กวัยเรียน และผู้ใหญ่ โดยมีการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โครงการส่งเสริม การรู้หนังสือไทย โครงการอ่านแจกลูก ลูกใจหนู โครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการฟัง การพูดภาษาไทย เพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ใหญ่บนพื้นที่สูงตามพื้นที่โครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพื้นที่อำเภออมก๋อย เป็นต้น

อย่างไรก็ดีปัญหาที่พบในการดำเนินงานที่ผ่านมาในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ของจังหวัด เชียงใหม่ส่วนใหญ่ คือมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงชัน ทำให้การคมนาคมขนส่งยากลำบาก โดยเฉพาะ ฤดูฝนทำให้การขนส่งวัสดุสำหรับการจัดกิจกรรมล่าช้า และสัญญาณโทรศัพท์ที่ยังไม่ คลอบคลุมทุกพื้นที่จึงทำให้บางครั้งเกิดการคลาดเคลื่อนในการประสานงานในการจัดกิจกรรม ระหว่างอำเภอ ครู และชาวบ้าน ในด้านสังคมชาวบ้าน มีความเชื่อ (เลื่องดู บูชาผี) ประเพณีการ ที่ให้คนหนุ่มสาว แต่งงานตั้งแต่อายุน้อย และให้มีลูกหลาย ๆ คน ทำให้เกิดปัญหาตามมา หลายด้าน อาทิ เด็กออกกลางคัน ปัญหาลูกมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ แม่และเด็กได้รับสารอาหาร ไม่ครบถ้วน ซึ่งครูได้พยายามในการอบรมให้ความรู้ทั้งการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองรวมถึง การจัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย เป็นต้น

สำนักงาน กศน.จังหวัดตาก

สำนักงาน กศน.จังหวัดตาก มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร จำนวน ๕ อำเภอ และมีจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๙๑ แห่ง พื้นที่จังหวัดตากถือเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กวัยเรียนมากที่สุด ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้ดำเนินโครงการด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย ได้แก่ โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน เน้นให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในเขตพื้นที่จังหวัดตากทุกแห่ง จัดให้มีกิจกรรมปศุสัตว์ กิจกรรมประมง กิจกรรมปลูกผักปลอดสารพิษ ด้านการศึกษาจัดให้มีโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา (เด็กวัยเรียน) ใช้กิจกรรมจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบแจกลูกสะกดคำด้วยแบบเรียนมานิมานะ สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ใหญ่ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการรู้หนังสือ โครงการนำร่องส่งเสริมพัฒนาการฟัง-พูดภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ใหญ่บนพื้นที่สูง โดยการใช้สื่อมัลติมีเดียมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้วยพระมหากรุณฉิคุณ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้ทรงพระราชทานโครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการส่งเสริมให้ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อจุดมุ่งหมายเมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้นำความรู้มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเอง

ปัญหาที่พบในการดำเนินงานในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมานั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาภาคบังคับ สำหรับเด็กวัยเรียน ยังไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับผู้เรียน ข้อเสนอปลายภาคเรียนในรายวิชาบังคับมีเนื้อหาค่อนข้างยาก รวมถึงความยากลำบากในการเดินทางไปสอบการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-net) ของผู้เรียน

สำนักงาน กศน.จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สำนักงาน กศน.จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร จำนวน ๒ อำเภอ และมีจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๙ แห่ง โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในถิ่นทุรกันดารโดยเน้นด้านการส่งเสริมด้านอาชีพ อาทิ โครงการปลูกสร้างรายได้ โครงการอบรมให้ความรู้การปลูกบุกเสริมอาชีพสร้างรายได้ โครงการแพะสร้างรายได้ สร้างครอบครัว โดยเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ข้อมูล การแสวงหาองค์ความรู้ การสร้างองค์ความรู้และการลงมือปฏิบัติ ในด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ส่งเสริมให้เยาวชนและชาวบ้าน ได้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ผืนป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำ อาทิ โครงการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ผายมีชีวิต (สร้างผาย) โครงการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ (ปลูกป่า) และจัดกิจกรรมบูรณาการกับงานสร้างป่า สร้างรายได้ ส่งผลให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมหลาย ๆ อาชีพ โดยไม่บุกรุกพื้นที่ป่า

เนื่องจากพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีปัญหาการบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตรมาอย่างยาวนาน จึงมีพื้นที่บางส่วนเสื่อมโทรม โดยในการดำเนินงาน ครูได้ใช้กิจกรรมโครงการสร้างป่าสร้างรายได้ มาขับเคลื่อนงานในพื้นที่ มุ่งเน้นให้ชาวบ้านมีความรู้ ในการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีราคา โดยที่ไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่า แต่จากสภาพถนนหนทางที่ทุรกันดาร ยากลำบากในการเดินทาง ทำให้เกิดความล่าช้าในการขนส่งวัสดุ ต้นกล้าพันธุ์ อยู่บ้างโดยเฉพาะช่วงฤดูฝน

สำนักงาน กศน.จังหวัดน่าน

สำนักงาน กศน.จังหวัดน่าน มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร จำนวน ๒ อำเภอ และมีจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๓๓ แห่ง โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้ส่งเสริมการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาอาชีพ อาทิ โครงการ ก.เอ๋ย ก.ไอ้ ข.ไข่ เพื่อชุมชน โดยเป็นกิจกรรมการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนและชุมชน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการปลูกกาแฟตามโครงการสร้างป่า สร้างรายได้ในพื้นที่จังหวัดน่านมีชนเผ่ามละบริ ชนเผ่าลัวะอาศัยอยู่ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นชนเผ่ามละบริมีปัญหาในการใช้ภาษาไทยครูศษ. ได้ดำเนินโครงการแก้ปัญหาการใช้ภาษามละบริในการสื่อสาร : ภาษามละบริ – ไทยวันละคำ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนคำศัพท์ภาษามละบริบนกระดานภาษาไทยวันละคำ การฝึกอ่าน การพูดตามคำบอก และการฝึกแต่งคำเป็นประโยค ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดีขึ้น

สำนักงาน กศน.จังหวัดพังงา

สำนักงาน กศน.จังหวัดพังงา มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร จำนวน ๑ อำเภอ และมีจำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยมอแกน ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑ แห่ง มีกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนเป็นชนเผ่ามอแกน ที่อยู่อาศัยในหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในถิ่นทุรกันดารโดยเน้นการจัดการศึกษาบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตของผู้เรียน การจัดกิจกรรมกีฬา สันทนาการ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีสุขภาพ อนามัยที่แข็งแรง ในด้านการศึกษาได้ดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาผู้เรียน : กิจกรรมการอ่าน เขียนและการวิเคราะห์ด้านภาษาไทย โดยในกิจกรรมเน้นด้านการอ่าน และการเขียนเรียงความ การมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพเสริมทั้งผู้เรียน และชาวบ้าน อาทิ โครงการมัคคุเทศก์ชุมชน กิจกรรมอบรมหลักสูตรการทำของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

การดำเนินงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ของสำนักงาน กศน.จังหวัด ทั้ง ๕ จังหวัดนั้น ได้น้อมนำเอาพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินงาน เน้นการดำเนินงานโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เป็นศูนย์บริการความรู้ ด้านการโภชนาการและสุขภาพอนามัย เน้นการเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา การดูแลอนามัยแม่เพ็งคลอด ตลอดจนทารกแรกเกิด จนอายุ ๓ ปี การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีสุขภาพที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

ด้านการศึกษา มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายทุกคนในพื้นที่ ให้ได้รับการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาความสามารถของครูให้จัดการศึกษารูปแบบที่เหมาะสม สำหรับเด็กและเยาวชน เน้นปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เข้าสู่การศึกษา ที่สูงขึ้น

ด้านการส่งเสริมอาชีพ สำนักงาน กศน.จังหวัด ทั้ง ๕ จังหวัด ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ที่หลากหลาย ตามความเหมาะสมของบริบทพื้นที่ ความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้อาชีพที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้โดยเฉพาะอาชีพการเกษตรอย่างยั่งยืน ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค และการผลิตเพื่อการจำหน่าย การรวมกลุ่มอาชีพของชาวบ้านในรูปแบบสหกรณ์ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรอาชีพที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับช่วงวัย เป็นต้น

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ โครงการสร้างฝายเพื่อสายน้ำของชุมชน โครงการชุมชนดาวพิเศษ โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ โครงการเฝ้าระวังป้องกันดินถล่ม กิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรัก ความผูกพัน ห่วงแหนในทรัพยากรของตน รวมถึงการจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ด้านการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” หลายแห่งได้จัดกิจกรรมหลายรูปแบบ ทั้ง กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมสืบสานผ้าทอกะเหรี่ยง โครงการอนุรักษ์สุภาพิชนเผ่ากะเหรี่ยง โครงการอนุรักษ์วัฒนธรรม การแต่งกายชุดชนเผ่า เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือให้ผู้เรียนมีความรู้และเห็นคุณค่าของ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาการร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ระหว่าง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” กับชุมชน การบูรณาการวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนเผ่า นั้น ๆ เข้ากับ กระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ผลงานวิชาการ
แนวปฏิบัติที่ดีของครู ศศช.
จำนวน ๕ เรื่อง
ที่ได้รับการคัดเลือก
ให้ร่วมเวทีเสวนา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ผลงานวิชาการ
แนวปฏิบัติที่ดี
ด้านโภชนาการ
และสุขภาพอนามัย
เรื่อง ผลิตภัณฑ์มะแฮะเสริมโปรตีน
สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

นายสุภรัตน์ บุญเทียม และ นายอดุลย์ การมศิลป์ ชาญชัย
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านกิวสะแวกใหม่
ผู้ศึกษา ผลิตภัณฑ์มะแฮะเสริมโปรตีน สู้ชุมชนอย่างยั่งยืน

สถานที่ศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

บ้านกิวสะแวกใหม่

ศูนย์การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่แจ่ม

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่

บทคัดย่อ

แนวปฏิบัติที่ดีด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย เรื่อง ผลิตภัณฑ์มะแฮะเสริมโปรตีน สู่ชุมชนอย่างยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านกิวสะแวกใหม่ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เสริมคุณค่าทางโภชนาการโดยการเพิ่มคุณค่าสารอาหารจากถั่วมะแฮะให้กับผู้เรียนและคนในชุมชน ๒) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะการแปรรูปจากถั่วมะแฮะ ๓) สร้างนวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์มะแฮะให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในชุมชน โดยมีวิธีการดำเนินงานเริ่มจาก ครู ผู้เรียน และคนในชุมชนร่วมกันสำรวจสถานะเกี่ยวกับการเจริญเติบโต (น้ำหนัก) ตามเกณฑ์ ในผู้เรียน ศศช. และคนในชุมชน พบว่าผู้เรียนใน ศศช. ยังมีปัญหาด้านการเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ครู จึงนำปัญหาดังกล่าวมาวิเคราะห์ ศึกษาหาข้อมูลวิชาการ จากภูมิปัญญา และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จึงพบว่าถั่วมะแฮะ นั้นเป็นพืชที่สามารถให้สารอาหารประเภทโปรตีน เช่นเดียวกับถั่วเหลือง จึงได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปถั่วเหลืองและถั่วมะแฮะ มาให้ความรู้แก่ ครู ผู้เรียน ตลอดจนถึงชาวบ้าน ได้แก่งการทำน้ำเต้าหู้จากถั่วมะแฮะ การทำถั่วเน่าและถั่วเน่าแผ่นจากถั่วมะแฮะ

ผลจากการจัดกิจกรรม ผลิตภัณฑ์มะแฮะเสริมโปรตีน สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ปรากฏว่าสถานะโภชนาการ จากการสำรวจ เก็บข้อมูลของครู พบว่า ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐ จำนวนผู้เรียนทั้งหมด ๑๕ คน มีสถานะที่ผอม น้ำหนักไม่ตามเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ ๑๓ สถานะค่อนข้างผอม คิดเป็นร้อยละ ๒๗ โดยผู้เรียนที่มีสถานะน้ำหนักตามเกณฑ์ (สมส่วน) คิดเป็นร้อยละ ๖๐ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ จำนวนผู้เรียนทั้งหมด ๑๕ คน พบว่า ไม่มีผู้เรียน ที่มีสถานะผอม น้ำหนักไม่ตามเกณฑ์ มีผู้เรียนที่มีสถานะค่อนข้างผอม คิดเป็นร้อยละ ๑๓ และมีผู้เรียนที่มีสถานะน้ำหนักตามเกณฑ์ (สมส่วน) คิดเป็นร้อยละ ๘๗

นอกจากนี้ คนในชุมชนยังมีความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วมะแฮะ มาเป็นของบริโภคในครัวเรือน และครูยังได้เผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ ศศช. และหน่วยงานอื่น ๆ อีกด้วย

ผลงานวิชาการ แนวปฏิบัติที่ดี

ด้านการส่งเสริมอาชีพ

เรื่อง เห็นโคนน้อย ไม่ด้อยราคา
คุณค่ามากมี

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

นางกัญญา ทานา

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านปากกล้วย
ผู้ศึกษา หืดโคนน้อย ไม่ค่อยราคา คุณค่ามากมี

สถานที่ศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
บ้านปากกล้วย

ศูนย์การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่แจ่ม

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงใหม่

บทคัดย่อ

แนวปฏิบัติที่ดีด้านการส่งเสริมอาชีพ เรื่อง เห็ดโคนน้อย ไม่ด้อยราคา คุณค่ามากมี เป็นกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านปากกล้วย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ชาวบ้านปากกล้วย มีการประกอบอาชีพหลัก คือ การทำการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวและการปลูกข้าวโพด เป็นหลัก คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ครูจึงได้คิดกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่ม โดยข้างต้น ครูและชุมชนได้ปรึกษากันพบว่าวัสดุหลังการเก็บเกี่ยว เช่น เปลือกข้าวโพดและฟางข้าว ชาวบ้านมักจะเผาทิ้ง ไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงใช้ข้อมูลเหล่านี้มาเป็นฐานความคิด ในการศึกษาหาข้อมูล ความรู้จากแหล่งวิชาการต่าง ๆ จากภูมิปัญญา และทางอินเทอร์เน็ต พบว่าเศษวัสดุการเกษตรเหล่านั้นสามารถนำมาเป็นวัสดุในการเพาะเห็ดได้ กิจกรรมเห็ดโคนน้อย ไม่ด้อยราคา คุณค่ามากมี มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อสร้างอาชีพและรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน ๒. เพื่อลดปัญหาภาวะหมอกควันในชุมชน และข้อ ๓. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพในชุมชน ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่าชาวบ้านที่เข้าร่วมกลุ่มเพาะเห็ดโคนน้อย จำนวน ๑๐ คน มีความรู้ และมีทักษะในการเพาะเห็ดโคนน้อยเพื่อจำหน่าย โดยสมาชิกกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายเห็ดโคนน้อยสดเฉลี่ยประมาณ ๒,๐๐๐ บาทต่อคนต่อเดือน (หลังจากหักกำไรส่วนหนึ่งเพื่อทำเป็นทุนในครั้งต่อไป) อีกทั้งยังสามารถสร้างประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะช่วยลดปัญหาหมอกควันในชุมชนลงได้ โดยลดการเผาเปลือกข้าวโพดและฟางข้าวได้ถึง ๕๐ กิโลกรัม ต่อการเพาะเห็ด ๑ ครั้ง

ผลงานวิชาการ
แนวปฏิบัติที่ดี
ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง ปลู่ป่าคู่ขนาน
ตามแนวชายแดน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

นางสาวอุปะพร พิณีจกุล

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านนุกะโละวา
ผู้ศึกษา ปลูกป่าคู่ขนานตามแนวชายแดน

สถานที่ศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

บ้านนุกะโละวา

ศูนย์การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออุ้มผาง

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก

บทคัดย่อ

แนวปฏิบัติที่ดี ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ปลูกป่าคู่ขนานตามแนวชายแดน เป็นกิจกรรมตามโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านนุกะโละวา อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ซึ่งชุมชนบ้านนุกะโละวา เป็นเขตป่าต้นน้ำและเขตติดต่อประเทศสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ชาวบ้านมักจะตัดไม้ทำลายป่าและถางป่าเพื่อนำพื้นที่ไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลให้พื้นที่ที่เคยอุดมสมบูรณ์ลดลง และเกิดผลกระทบต่อปัจจัยสำคัญคือเรื่อง น้ำในกระบวนการจัดกิจกรรมปลูกป่าคู่ขนานตามแนวชายแดน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่าและไม่มีน้ำใช้ในฤดูร้อน ให้ความรู้แก่ผู้เรียน ชุมชนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดำเนินการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายภาครัฐและเอกชน และทหารของสาธารณสุขแห่งสหภาพเมียนมาร์ เช่น การอนุรักษ์ป่าในชุมชนรวมถึงการปลูกป่าทดแทนและสร้างฝายชะลอน้ำ และใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงดินและลดการใช้สารเคมี เป็นต้น

ผลจากการดำเนินกิจกรรม บ้านนุกะโละวามีฝายชะลอน้ำความชุ่มชื้นเพิ่มขึ้นมากกว่า ๑๐ แห่ง พื้นที่ป่าที่ทรุดโทรม มีการร่วมมือจัดกิจกรรมการปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นโดยชาวบ้าน ภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เกิดความร่วมมือ ข้อตกลงระหว่างเจ้าหน้าที่ ครู และชาวบ้านในการที่จะอนุรักษ์ป่า โดยเฉพาะฝืนป่าต้นน้ำที่มีมาตรการทางสังคมและกฎหมาย ในการจัดการกับผู้บุกรุก ลักลอบตัดไม้ เป็นต้น

ภาพกิจกรรมการปลูกป่า

ภาพกิจกรรมการปลูกป่า

ภาพกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ

ภาพกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ

ภาพกิจกรรมใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงดินและลดการใช้สารเคมี

ผลงานวิชาการ
แนวปฏิบัติที่ดี
ด้านคุณธรรม จริยธรรม
เรื่อง เด็กดี มีมารยาทงาม

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

นางสาวแพรวพรรณ บุญวรรณ และ นายมนัสชัย เขวาเงา
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านผาอันใต้
ผู้ศึกษา เด็กดี มีมารยาทงาม

สถานที่ศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
บ้านผาอันใต้
ศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสบเมย
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทคัดย่อ

แนวปฏิบัติที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม เรื่อง เด็กดี มีมารยาทงาม ของบ้านผาอันใต้ อำเภอ สบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนแสดงมารยาทไทยได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามกาลเทศะ ให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเป็นต้นแบบของผู้ที่มีมารยาทดีในการเป็น แบบอย่างแก่ผู้อื่นในสังคมต่อไป

ชาติไทยมีเอกลักษณ์ของความเป็นชาติทั้งทางด้านมารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา การมีมารยาทงามถือเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม เดียวกัน เป็นการแสดงความเคารพให้เกียรติกัน เป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ว่าเป็นสิ่งที่ดีงามซึ่งในปัจจุบันเด็กและเยาวชนมักเรียกตนเองว่าเป็นคนยุคใหม่และชอบทำอะไรง่าย ๆ ถือความสะดวกสบายเป็นหลัก พฤติกรรมที่แสดงออกมาในบางครั้งจึงกลายเป็นคนที่ไม่ค่อยมี สัมมาคารวะโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งสำหรับเด็กกะเหรี่ยงบ้านผาอันใต้ ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ จึงได้จัดกิจกรรม เด็กดี มีมารยาทงาม ขึ้นในห้องเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับมารยาทไทยครูสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เช่น การไหว้ในโอกาสต่าง ๆ การไหว้ที่ถูกต้อง เหมาะสมตามระดับบุคคลและกาลเทศะ การทักทาย การแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ กริยา ท่าทาง การทักทายด้วยรอยยิ้ม รวมทั้งครูและชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดง ความเคารพต่าง ๆ ในวันสำคัญ เช่น วันแม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

ผลการดำเนินงานเด็กและเยาวชน ศศช.บ้านผาอันใต้ จำนวนทั้งหมด ๒๐ คน มีความรู้ และสามารถปฏิบัติตามแบบมารยาทไทยได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง รวมทั้งเห็นคุณค่า ในการปฏิบัติตามมารยาทที่ดี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรม

การไหว้ผู้ปกครองก่อนมาโรงเรียน

การเดินผ่านหน้าผู้ใหญ่

การไหว้ขอบคุณเมื่อได้รับของ

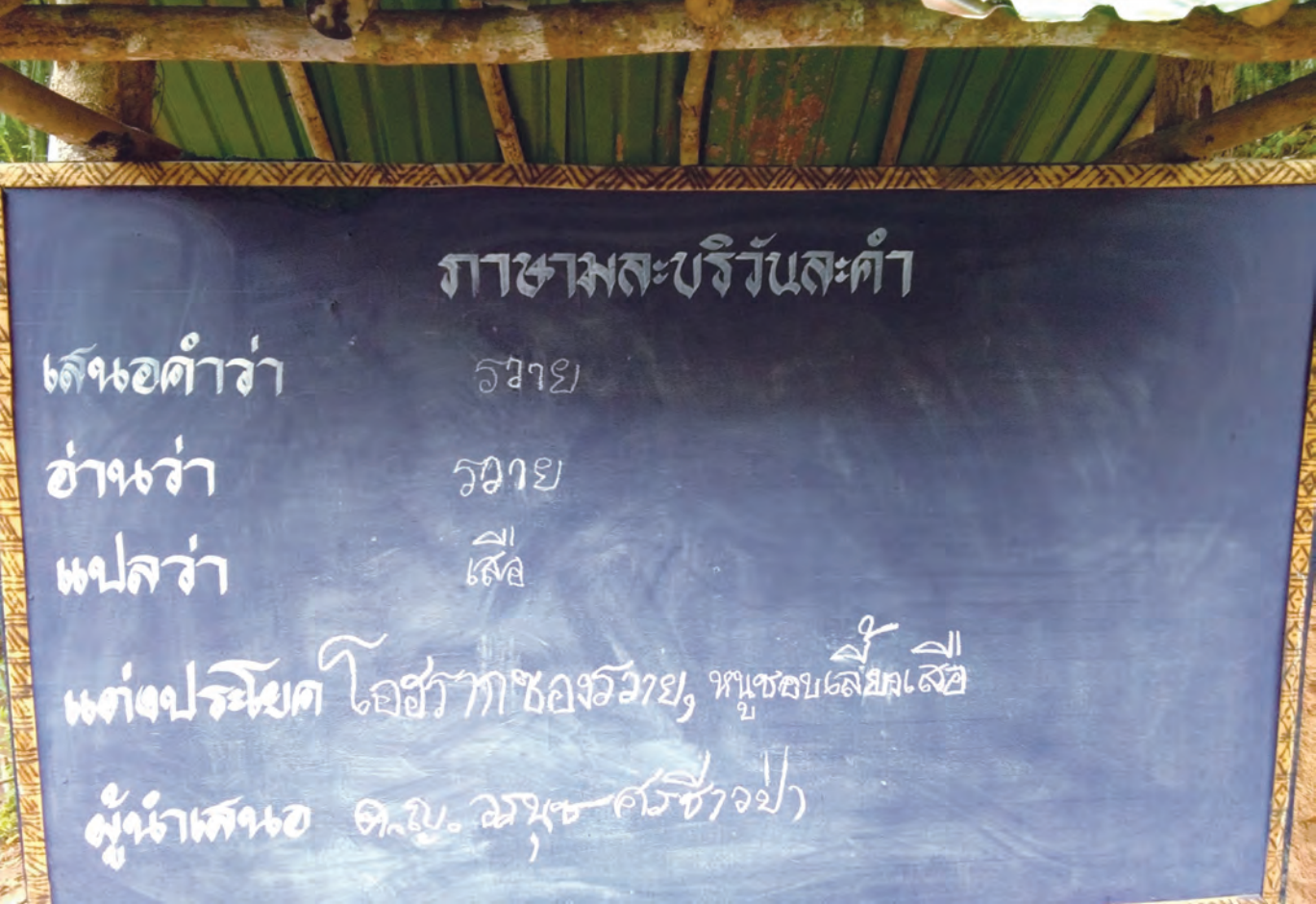
การแต่งกายให้เรียบร้อยตามวัฒนธรรมชนเผ่า

การกราบพระ

การฝึกระเบียบวินัยในการเข้าแถว

ภาษาละติน

แปลว่า

အဘယ

แปลว่า

အဘယ

แปลว่า

အိမ်

ผู้เข้ามา (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်)

အိမ် (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်) (အိမ်)

ผลงานวิชาการ แนวปฏิบัติที่ดี ด้านการศึกษา

เรื่อง การส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร
ของเด็กวัยเรียนระดับประถมศึกษา ชนเผ่ามละบริ
โดยใช้กิจกรรมภาษามละบริ-ไทยวันละคำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

นางอรัญญา ชาวพนาไพร

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มละบริภูฟ้า
ผู้ศึกษา การส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของเด็กวัยเรียน
ระดับประถมศึกษา ชนเผ่ามละบริโดยไขกิจกรรมภาษามละบริ-ไทยวันละคำ

สถานที่ศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
มละบริภูฟ้า

ศูนย์การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ่อเกลือ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดน่าน

บทคัดย่อ

แนวปฏิบัติที่ดีด้านการศึกษา เรื่อง การส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของเด็กวัยเรียนระดับประถมศึกษา ขนเผ่ามละบริโดยใช้ กิจกรรมภาษามละบริ-ไทยวันละคำของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มละบริภูฟ้า เป็นการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการใช้ภาษาไทยและภาษามละบริในการสื่อสารของเด็กในวัยเรียน เนื่องจากนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มละบริภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นชนเผ่ามละบริหรือที่คนส่วนใหญ่เรียกขานกันว่า “ตองเหลือง” เป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิต สิ่งดีงาม ข้อห้ามและความเชื่อ งานหัตถกรรมตลอดจนภาษาและวรรณกรรมเป็นของตนเอง

โดยวิธีดำเนินการ ครูได้ศึกษาคำศัพท์ภาษามละบริแบบดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหายหรือคำศัพท์ที่ยังไม่ทราบความหมาย พุดไม่ถูกต้อง และคำศัพท์ที่น่าสนใจด้วยการสอบถามข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชนและนำมาเทียบกับภาษาไทยที่ใช้สื่อสารในปัจจุบัน เขียนคำศัพท์ภาษามละบริที่ได้ศึกษาลงบนกระดานภาษามละบริ-ไทยวันละคำที่ประกอบไปด้วยคำศัพท์ คำอ่าน ความหมาย และการนำไปแต่งเป็นประโยค ฝึกการสื่อสารด้วยการพูดภาษามละบริ-ไทยวันละคำในช่วงเช้าแถวเคารพธงชาติตอนเช้าและฝึกการบันทึกคำศัพท์ลงในสมุด พร้อมทั้งเปรียบเทียบความหมายของภาษาไทยและภาษามละบริเพื่อจัดหมวดหมู่คำศัพท์ และให้แยกคำศัพท์ออกเป็นหมวด ๆ ตามพยัญชนะไทยโดยการเทียบเสียงจากพยัญชนะภาษามละบริ

ผลการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กิจกรรมภาษามละบริ-ไทยวันละคำเพื่ออนุรักษ์สืบทอดภาษาดั้งเดิมของชนเผ่ามละบริ รวมทั้งส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาให้กับเด็กในวัยเรียนระดับประถมศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มละบริภูฟ้าในครั้งนี้ เด็กในวัยเรียนระดับประถมศึกษาที่ผ่านการร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยและภาษามละบริในการสื่อสาร เห็นคุณค่าภาษาดั้งเดิมของชนเผ่าของตนเอง และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยผลการทดสอบก่อนร่วมกิจกรรมภาษามละบริ-ไทยวันละคำ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็น ร้อยละ ๕๖.๔๒ อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังจากร่วมกิจกรรมแล้ว พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็น ร้อยละ ๗๓.๒๑ อยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อน และหลังทำกิจกรรม แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมนี้ ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยและภาษามละบริในการสื่อสารที่ดีขึ้น

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายกฤตชัย อรุณรัตน์ เลขาธิการ กศน.
 ดร.สุรพงษ์ ไชยวงศ์ ที่ปรึกษา สำนักงาน กศน.ประจำภาคเหนือ
 นายจำเริญ มูลฟอง ผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

บรรณาธิการ

นายจำเริญ มูลฟอง ผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นายสมชาย เด็ดขาด รองผู้อำนวยการ สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง
 นายสมโภช จันทระคำภู ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นางสาวกมลธรรม ชื่นพันธ์ุ ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

คณะทำงานจัดทำ เนื้อหา

นายสมโภช จันทระคำภู ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นางณิชากร เมตาภรณ์ ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นางแก้วตา อีระกุลพิศุทธิ์ ครูชำนาญการ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นายรัชกษ อภิวงค์คำ ครู สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นายสุรียันธ์ ชีพอาชากุล ครู ศศช.กศน.อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
 นายชลอ พงศ์สุขมาลกุล ครู ศศช.กศน.อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
 นางจริยา เล่าตระกูลทอง ครู ศศช.กศน.อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
 นางสาวพรทิพ ทองสูบ ครู ศศช.กศน.อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
 นางสาวมณฑนา แสนเกษตรกร ครู ศศช.กศน.อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
 นางสาวณัฐชา ดวงกมลพรรษา ครู ศศช.กศน.อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

นางสุประวีณ์ กิตติสุวรรณย์ ครู ศศช.กศน.อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
 นางสาวจอมขวัญ ต๊ะสุครู ศศช.กศน.อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
 นายภัทรพล ทองสุระวิโรจน์ ครู ศศช.กศน.อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
 นายชัยพร เวียงงามทอง ครู ศศช.กศน.อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
 นายพนม ศรีเรือน ครู ศศช.กศน.อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 นายสนั่น เชียงแก้ว ครู ศศช.กศน.อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 นางสุนีย์ ศรีวิชัย ครู ศศช.กศน.อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 นางสาวประทุมวดี กล่อมศรี ครู ศศช.กศน.อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 นางมุกดาวรรณ กันทะวงค์ ครู ศศช.กศน.อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
 นางสาวเกศินี สุเทพิน ครู ศศช.กศน.อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
 นางสาวปราณี สมรส ครู ศศช.กศน.อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน
 นางนงนุช วรรณวัตร ครู ศศช.กศน.อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน
 นางสาวจิตติกาณ์ต์ บุญหนุน ครู ศศช.กศน.อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
 นางสาวมกา ธารนะคำ ครู ศศช.กศน.อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
 นายรัชคพงษ์ พองตา ครู ศศช.กศน.อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
 นางสาวจิตติมนท์ นະที ครู ศศช.กศน.อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
 นางสาวอัมรินทร์ จดงาม ครู กศน.อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
 นายสมศักดิ์ สุริยมณฑล ครู ศศช.กศน.อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
 นางทัศนีย์ เปี้ยปลุก เจ้าหน้าที่ฯสถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นายธนากร หน่อแก้ว ครู สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

- ออกแบบปก** บริษัท แมคมีเดียเอนด์เอเจนซี จำกัด
- จัดรูปเล่ม** นายธนากร หน่อแก้ว ครู สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
- พิสูจน์อักษร** นางสาวกมลธรรม ชื่นพันธ์ ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
 นายธนากร หน่อแก้ว ครู สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
- ผู้พิมพ์ต้นฉบับ** นายธนากร หน่อแก้ว ครู สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
- เอกสารวิชาการลำดับที่ ๐๒/๒๕๖๑
- ปีที่พิมพ์ พฤษภาคม ๒๕๖๑

